

گفت و گو با حسین فرح‌بخش
تهیه‌کننده‌ی فیلم زن‌ها فرشته‌اند

خداوند از بخیلان و حسودان بیزار است

طی می‌کنم. باید دید آن‌هایی که این حرف را می‌زنند، منظورشان چیست؟ اگر مسئله وام است که من برای اکثر فیلم‌هایم وام نگرفتم و اگر هم برای بعضی فیلم‌ها گرفتم، کم‌ترین مقدار وام بوده است، اصولاً وقتی ما فیلم جناب بسازیم و مورد استقبال هم قرار بگیرد، خود صاحب سینما دنبال تهیه‌کننده می‌آید. کجای این کار پارتی‌بازی است؟ بله! نفوذ ما این است که فیلم خوب ساختیم و خوب پول خرج کردیم و کیفیت را بالا بردیم و در نتیجه مردم هم از فیلم استقبال کردند. بعد می‌گویند بهترین زمان نمایش را به فیلم ما دادند!

عده‌یی از جمله منتقدان می‌گویند، فرح‌بخش تهیه‌کننده‌یی فرهنگی نیست و فیلم‌هایش با این که همیشه جزو پرفروش‌ترین‌ها بوده اما آثار ضعیفی‌اند. نظر تان در این مورد چیست؟

من هرگز نه فیلم منتقدیسم می‌سازم و نه فیلم مسئولیسم. در مورد این آقایان هم باید عرض کنم که فرهنگ از دیدگاه هر کس تعریفی دارد. به نظر من، تهیه‌کننده‌ی فرهنگی شخصی است که با مردم ارتباط برقرار می‌کند. من برای مردم فیلم می‌سازم و آن‌ها هم فیلم‌هایم را می‌بینند. اگر منظور آقایان از فیلم فرهنگی ساختن فیلمی است که مردم نزنند سینما و آن را نبینند و فروش نکنند خیر من این کار را نمی‌کنم و اصلاً آدم خیلی بی‌فرهنگی هستم!

کسانی می‌گویند حسین فرح‌بخش خیلی کارها را به کارگردان تحمیل می‌کند، آیا این حقیقت دارد؟

خیر! به چند دلیل: آرش معبریان دو فیلم در این دفتر ساخت، شهرام شاه‌حسینی دو فیلم، آقای قدکچیان شش فیلم، آقای داریوش فرهنگ سه فیلم، آقای جوانمرد سه فیلم. هم‌چنین چهره‌پر بازی داشته‌ایم که ۲۵ فیلم را در این دفتر کار کرده است. فیلم‌برداری داشته‌ایم که ۱۵ فیلم این‌جا کار کرده است. عوامل پشت‌صحنه‌یی که در ۲۰-۳۰ فیلم در این شرکت کار کردند، زیادند و یکی از دلایل موفق بودن «یووفیلم» ثابت بودن تشکیلات آن است. اگر یووفیلم بد بود که آقای فرهنگ سه فیلم در آن نمی‌ساخت.

به نظر شما حقیقت دعوی تهیه‌کنندگان چیست؟

اول این که ما با کسی دعوا نداریم، آن‌هایی که دعوا دارند، کسانی هستند که می‌خواهند در حرفه‌ی تهیه‌کنندگی منابعی را از جاهایی مخصوصاً نهادهای دولتی کسب کنند و این هیچ ربطی به بخش خصوصی ندارد. اصل این است و گرنه چه کسی مدعی است که اتحادیه جلوی آکران فیلم‌ش را گرفته؟ اصلاً مگر اتحادیه توان چنین کاری را دارد؟ اصلاً اختیار با اتحادیه نیست، ما یک شورای صنفی داریم که باز هم این شورا چنین اختیاری ندارد. تکلیف فیلم را سینمادار و پخش‌کننده تعیین می‌کند. اگر فیلم شما مخاطب داشته باشد، سینمادار آن را آکران می‌کند. این‌ها می‌گویند، اصلاً چرا اختیار باید با سینمادار باشد و او فیلم را انتخاب کند، اختیار باید با تشکیلات تهیه‌کنندگان وزارت

محمد رضا لطفی

برای آغاز گفت‌وگو ابتدا بفرمایید که تهیه‌کننده‌ی بخش خصوصی دولتی هر کدام چه تعریفی دارند؟

این مسئله ایماذ پیچیده‌یی دارد اما در ابتدا باید خود تهیه‌کننده را تعریف کنم. تهیه‌کننده کسی است که بر تمام ابزار سینما اعم از فیلمنامه، تدوین، کارگردانی، فیلمبرداری و ... اشراف داشته باشد و قادر باشد فیلمنامه‌ی خوب، کارگردان مناسب، عوامل صحیح و ... را به صورت اصولی کنار هم قرار دهد و به درستی جذب سرمایه کند. این سرمایه ممکن است از طرف شخص دیگری باشد و یا از جانب خودش و از همه مهم‌تر جنبه‌ی سرگرمی سینما را هم در نظر داشته باشد چون بدون تعارف باید بگویم ۹۵ درصد مردم برای تفریح به سینما می‌روند. تهیه‌کننده‌ی دولتی هم کسی است که سرمایه‌یی را از دولت می‌گیرد و فیلم می‌سازد و دیگر برایش بازگشت سرمایه و جنابیت فیلم مهم نیست و اصلاً قرار نیست که این سرمایه بازگشت داشته باشد چون هزینه شده است نه سرمایه‌گذاری. این تعریف سینمای دولتی در ایران است اما تهیه‌کننده‌ی خصوصی از آن‌جا که سرمایه‌گذاری می‌کند (و نه هزینه) برای بازگشت سرمایه‌ی خود به دنبال ایجاد جذابیت در فیلم و استقبال تماشاگر است و با دقت بیش‌تری به قضیه نگاه می‌کند.

به ظاهر یکی از بزرگ‌ترین مشکلات، معلق بودن سینمای ایران بین سیستم دولتی و خصوصی است. نظر شما چیست؟

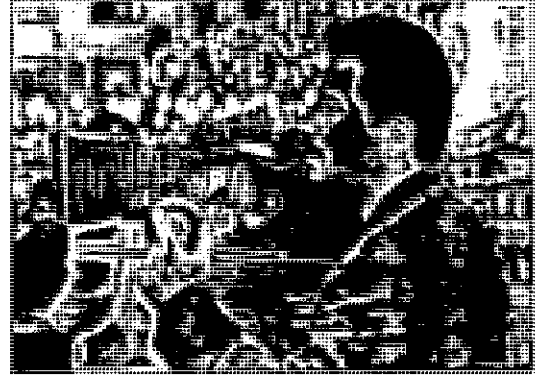
بسیاری از تهیه‌کنندگان دولتی سود خود را در زمان تولید فیلم می‌برند و چون سرمایه‌یی نمی‌گذارند و هزینه می‌شود، برایشان مهم نیست که سرمایه‌ی فیلم برمی‌گردد یا نه. تهیه‌کننده‌ی فیلم باید بر فیلم اشراف کامل داشته باشد. تهیه‌کننده تاجر پوست یا پیاز نیست که کنار بنشیند و فقط نظاره‌گر باشد. تهیه‌کننده‌ی حرفه‌یی کسی است که کارش استمرار داشته باشد.

شما حدود ۵۰ فیلم تولید کرده‌اید، از این تعداد چند فیلم با شکست روبه‌رو شده است؟ هیچ‌کدام!

یعنی همه‌ی فیلم‌هایتان فروش داشته‌اند؟

همه‌ی فیلم‌های ما موفق بودند، حدود ۹۵ درصد از فیلم‌ها جزو پرفروش‌ترین‌های سال و ۴ یا ۵ درصد بقیه متوسط بودند.

عده‌یی می‌گویند «حسین فرح‌بخش» با توجه به رابطه‌یی که دارد، امکانات بیش‌تر و فصل نمایش مناسب می‌گیرد. آیا این صحت دارد؟ ارشاد یک مدیر کل و یک معاون وزیر دارد که این‌ها تصمیم‌گیرنده‌ی اصلی‌اند اما باید دید آن‌ها چه امکاناتی می‌توانند به من بدهند که به دیگران نمی‌دهند. مگر جز این است که دریافت امکانات سیری قانونی دارد و این مراحل باید طی شود؟ من به دلیل این که کارم را خوب بلدم، سیر قانونی را

خواندید، حالا اگر امکان دارد کمی واضح تر توضیح دهید. ببینید دولت باید از دخالت در سوژهها دست بردارد وقتی سانسور به سینما می آید، خلاقیت از بین می رود. توجه داشته باشید همه، خط قرمزها، اصول انقلاب و جمهوری اسلامی را می دانند و به آن اعتقاد دارند حتی کسانی هم که اعتقاد ندارند، آن ها را قبول دارند چون اگر قبول نداشتند، کسی آن ها را مجبور نکرده که کار بکنند حال وقتی دخالتها جناحی و شخصی می شود، مردم پس می زنند. از سوی دیگر تلویزیون باعث شده که مردم کمتر از سینما استقبال کنند. مثلاً مطمئن باشید اجزای ساخته شدن فیلمی با موضوعات مجموعه های تلویزیونی میوهی ممنوعه و ساعت شنی داده نمی شود.

فکر می کنم این که تلویزیون سطح کیفی آثارش را بالا برده چیز بدی نباشد و نباید این رسانه را محکوم کنیم.

کاملاً و صددرصد با شما موافقم اما بنده می گویم در کنار این افزایش کمی و کیفی نگاهی هم به سینما داشته باشند و در کنار سینما باشند، نه این که احساس رقابت کنند و مقابل سینما بایستند.

شما جزو معدود تهیه کنندگانی هستید که با کارگردانان جوان، با سابقه، کم سابقه، مطرح و غیر مطرح کار کرده اید. با توجه به این موضوع نظرتان در مورد نسل جدید فیلمسازان چیست؟

خیلی خوب است. ما در حال حاضر هر چه داریم از کارگردانان جوان است که نگاههای نو دارند، البته منظورم نگاه نوی درست است.

شما تهیه کننده فیلم اول و دوم آقای شاه حسینی بوده اید، آن هم با فاصله ای زمانی بسیار اندک در زمان تولید. به نظر شما شاه حسینی در فیلم دوم خود، نسبت به فیلم اول پیشرفت کرده است؟

صددرصد این فیلم از فیلم اول شاه حسینی بهتر شده است و ایشان در این فیلم یک گام به جلو برداشته است و به اعتقاد من این جوان آینده ای بسیار روشن دارد. آیا فکر می کنید «زن ها فرشته اند» در ادامه ای همان فضای «کلاغ پیر» است؟

هر دو فیلم فضای طنز دارند اما زن ها فرشته اند صددرصد با فیلم کلاغ پیر تفاوت دارد، کلاغ پیر فیلم فرم و زن ها فرشته اند یک فیلم داستانی است.

به عنوان آخرین سؤال و حسن ختام این گفت و گو، آرزوی شما برای سینمای ایران چیست؟

آرزوی من کمی که تمام ۴ هزار نفری که در خانه سینما هستند و در سینما مشغول اند با همدلی، برابری، دوستی و بدون حب، بغض، حسد و کینه کنار هم زندگی کنند چون خلواند از بخیلان و حسودان بیزار است.

ممنون از زمانی که برای این گفت و گو گذاشتید.

من هم از شما و نشریه ی خویشتان «تقد سینما» که به گواه بسیاری از دوستان مطالب و نظرات سینماگران را بدون سانسور چاپ و منعکس می کند، کمال تشکر را دارم و برای مردم عزیزم آرزوی سلامتی و سعادت می نمایم ■

ارشاد باشد، تا فیلمهایی که قابل اکران نیست و مردم آن ها را نمی پسندند و مخاطب ندارد، اکران شود باور کنید کل دعوا بر سر همین موضوع است.

به نظر شما سینمای ما دولتی است؟
سالن های سینمایمان نمی تواند دولتی باشد اما فیلمسازی مان پیش تر نگاه دولتی دارد و به آن سمت متمایل است.

آیا قبول ندارید که در این سینمای دولتی، فیلم های دولتی و خاص هم باید در کنار فیلم های بخش خصوصی قرار بگیرند؟

بله صددرصد اما سالن سینما موظف نیست هر فیلمی را که دولت دلش خواست و آن را ساخت نشان بدهد. سینما دار که نباید ضرر و زیان و خسارت دولت را بدهد. بعد هم این که دولت به اندازه ی کافی سالن سینما در دست دارد، این فیلم ها را در همان سالن ها نمایش بدهد.

مگر پیش تر سالن های سینمای ما دولتی نیست؟
نمی توان گفت پیش تر، تقریباً کمتر از نیمی از سالن ها دولتی است.

یعنی شما مشکلی با اکران این فیلم ها ندارید؟

ما مشکلی نداریم اما می گویم تصمیم نهایی را سینما دار می گیرد چون این فیلم ها مخاطب ندارد و سینما دار با اکران آن ها ضرر می کند، این آثار را اکران نمی کنند و تهیه کنندگان این فیلم ها هم فکر می کنند که ما جلوی اکران فیلم های شان را گرفته ایم و نمی گذاریم اکران شوند. اشتباه آن ها در همین جاست.

حال آن که خود تشکیلات دولتی تمایلی به اکران فیلم های شما در سینماهای دولتی ندارد و فیلم های شما را در سینماهای خودش نمایش نمی دهد!

آیا یکی از دلایل بی رونقی اقتصادی و پایین آمدن سطح کیفی فیلم ها همین اختلافات میان تهیه کنندگان نبود؟

پایین آمدن فروش فیلم ها دو علت دارد: اول این که سیاست گذاری وزارت ارشاد بسته تر و سختگیرانه تر شده است و در نتیجه فیلم هایی خاصیت شدتند و دوم هم به این دلیل است که تلویزیون در سال ۸۶ مقابل سینما ایستاده بود.

باور کنید مجموعه هایی که در تلویزیون ساخته می شود در سینما ممنوع است.

در مورد سی دی های قاچاق و معضلی که در حال کشیدن سینما به مرز نابودی بود، توضیح می دهید.

۲۹ فروردین ۸۶ بود که دست به کار شدیم و به اتفاق پلیس امنیت و مجتمع قضایی ارشاد دنبال این کار را به صورت اساسی گرفتیم، البته تا قبل از این تاریخ هم مبارزه می شد اما زیاد جدی نبود. از آن تاریخ تا امروز که بنده با شما صحبت می کنم، لحظه ای کوتاه نیامدیم. البته خوشبختانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هم در این زمینه خیلی کمک کرد.

شما فکر می کنید چرا این روزها اوضاع سینمای ما روبه راه نیست؟

ببینید اگر شما بخواهید سینما به رشد و شکوفایی برسد باید اصل ۴۴ قانون اساسی شامل حال سینما هم بشود و دولت خودش را کنار بکشد.

در صحبت های خود نگاه دولتی و تلویزیون را عامل رکود سینما